COVENANT & CONVERSATION

RAV SACKS ILE INANCI PERAŞADA BULMAK

WOHL LEGACY

"Covenant & Conversation yazı dizisine yaptıkları cömert bağış için **Maurice Wohl Charitable Foundation**'a teşekkür ederim. Maurice ileri görüşlü bir hayırseverdi. Eşi Vivienne son derece mütevazıydı. Adanmışlık ve zarafetin benzersiz bir birlikteliğiydiler ve yaşamak onlar için vermek demekti."

Yalnızlık ve İnanç

Beha'alotecha 5780

Bu haftaki *peraşa*da yer alan bir kısım uzun süredir aklımı kurcalıyor. Sinay Çölü'nde geçirilen uzun bir sürenin ardından halk yolculuğunun ikinci kısmına başlamak üzeredir. Artık bir *yerden* değil, bir *yere* yolculuk etmektedirler. Artık Mısır'dan kaçmakta değil, Vaat Edilmiş Topraklar'a doğru seyahat etmektedirler.

Tora bu hikâyeye uzun bir önsöz yerleştirmektedir: Bu önsöz, Bamidbar kitabının ilk on bölümünü kaplar. Halk sayılmıştır. Yürüyüşe geçecekği düzene göre Mişkan'ın etrafında kabileler halinde toplanmıştır. Kampı arındırmak için hazırlıklar yapılmıştır. Halkı toplamak ve onlara harekete geçiş işareti vermek üzere gümüş trompetler yapılmıştır. Bunların ardından nihayet yolculuk başlar.

Bunu takip edense, çok önemli, ani bir düşüş olur. Öncelikle, mahiyeti belirtilmeyen bir şikâyet vuku bulur (Bamidbar 11:1-3). Sonrasında şunları okuruz: "[Halkın] Arasındaki karışık kalabalık şiddetli bir iştaha kapıldı. Bene-Yisrael de tekrar 'Hiç olmazsa yiyecek etimiz olsaydı!' diyerek ağladılar. 'Mısır'da bedava yediğimiz balıkları hatırlıyoruz; salatalıkları, karpuzları, pırasaları, soğanları ve sarımsakları! Oysa şimdi iştahımızı kaybettik; şu *man*dan başka hiçbir şey görmüyoruz!'" (Bamidbar 11:4-6).

Halk Mısır'da köle olduklarını, baskı gördüklerini, erkek bebeklerinin öldürüldüğünü ve Tanrı tarafından özgürlüğe kavuşturulmak üzere haykırmış olduklarını unutmuş görünmektedir. Yahudi geleneğinin, onların Mısır'da yedikleri yiyeceğe dair koruduğu hatıra, et ve balık değil, ızdırap ekmeği ve acılık tadı olmuştur. Yiyeceklerini bedava yedikleri konusundaki sözlerine gelirsek; o yiyecek bedava değildi – özgürlüklerine mal olmuştu.

Halkın bu davranışında anormal bir şeyler vardı ve bu, Moşe'de, günümüzde sinir bozukluğu olarak tanımlayacağımız bir duruma yol açmıştı:

> “Neden kulunun başına bu derdi getirdin?” diye sordu Moşe, *A-Şem*’e, “Hoşuna gitmeyen ne yaptım da tüm bu halkın yükünü üzerime koyuyorsun? Tüm bu halka ben mi hamile kaldım, onu ben mi doğurdum… Tüm bu halkı ben tek başıma taşıyamam; çünkü bu yük benim için çok ağır. Ve madem bana böyle davranıyorsun, eğer gözünde beğeni bulduysam beni şimdi öldür ki kendi mahvımla yüzleşmeyeyim.” (Bamidbar 11:11-15)

Bu, Moşe’nin kariyerindeki en düşük noktaydı. Tora ona neler olduğunu bize doğrudan anlatmamaktadır, ama bunu Tanrı’nın cevabından çıkarsayabiliriz. Tanrı ona, liderlik yükünü onunla paylaşacak yetmiş ileri gelen tayin etmesini söylemektedir. Buradan, Moşe’nin yoldaşlık eksikliğinden dolayı sıkıntı çektiği sonucunu çıkarmamız gerekir. Moşe, tek başına kalmış, yalnız bir inanç adamı haline gelmişti.

Tanah’ta kendisini ölmek için dua edecek kadar yalnız hisseden tek kişi Moşe değildir. Baal peygamberleriyle boy ölçüşmesinin ardından İzevel onun tutuklanıp öldürülmesi için emir çıkardığında Eliyau da aynısını yapmıştı (Melahim I 19:4). Halk onun ikazlarını tekrar tekrar kulak ardı ettiği zaman aynısını Yirmeyau da yapmıştı (Yirmeyau 20:14-18). Ve Tanrı Nineve şehrinin kırk gün içinde yıkılacağı yönündeki uyarısını görünüşte gülünç hale getirerek Nineve halkını affettiği zaman Yona da aynısını yapmıştı (Yona 4:1-3). Bu peygamberler kendilerini yalnız hissediyorlar, sözlerinin dinlenmediğini düşünüyorlardı. Ağır bir yalnızlık yükü taşımaktaydılar. Artık devam edemeyeceklerini hissediyorlardı.

Bu alanı Teilim’den daha derin bir şekilde keşfe çıkan pek az kitap vardır. Defalarca Kral David’in ümitsizliğini dinleriz, Shakespeare’nin “tek başıma ağlarım dışlanmış halime” sözleriyle ifade ettiği duygularını kendi sözleriyle ifade ederken:

> Bitkin düştüm inlememle.
> Her gece ıslatıyorum yatağımı
> ve döşeğimi sırılsıklam ediyorum gözyaşımla (Teilim 6:7)

> Ne zamana kadar, ey *A-Şem*? Ebediyen mi unutacaksın beni?
> Ne zamana kadar gizleyeceksin Yüzünü benden? (Teilim 13:2)

> Tanrı’m, Tanrı’m, niçin terk ettin beni?
> Neden bu kadar uzaksın beni kurtarmaktan, ızdırap haykırışlarımdan? (Teilim 22:2)

> Derinliklerden yakarıyorum Sana, ey *A-Şem*! (Teilim 130:1)

Ve bu çizgide daha birçok Teilim parçası vardır.

Buna benzer bir olgu modern zamanlarda da izlenebilir. Rav Kook, Yisrael'e geldiği zaman şöyle yazmıştı: "Düşüncelerimi paylaşabileceğim, benim bakış açımı anlayabilecek, genç veya yaşlı hiç kimse yok ve bu beni fazlasıyla bitkin düşürüyor."[1]

Rabi Yosef Dov Soloveitchik kendi durumunu daha da içtenlikle ifade etmişti. Ünlü yazısı *Yalnız İnanç Adamı*'nın başlarında tüm çıplaklığıyla "Yalnızım" diye yazar ve devam eder: "Yalnızım, çünkü bazı zamanlarda kendimi herkes tarafından reddedilmiş ve uzağa fırlatılmış hissediyorum ve herkes derken, en yakın dostlarımı bile hariç tutmuyorum; Teilim'in yazarının 'Babam ve annem terk ettiler beni' şeklindeki sözleri kulaklarımda oldukça sık bir şekilde, bir güvercinin hüzünlü mırıldanışı gibi kulaklarımda çınlıyor."[2] Bu sıra dışı bir ifade kullanımıdır.

Yalnızlık anlarında bu parçalarda güçlü bir teselli bulmuşumdur. Bana, kendimi yalnız hissetme konusunda yalnız olmadığımı söylemekteydiler. Bu noktada olan başka insanlar benden önce de olmuştu.

Moşe, Eliyau, Yirmeyau, Yona ve Kral David, ezelden beri yaşamış en büyük manevi liderler arasındaydılar. Yine de Tanah'ın psikolojik gerçekçiliği bize onların ruhlarına bir bakış atma fırsatını verir niteliktedir. Onlar olağanüstü şahsiyetlerdi, ama hâlâ birer insandılar; insanüstü varlıklar değillerdi. Yahudilik, bir dinin en büyük eğilimlerinden birinden istikrarlı bir şekilde kaçınmıştır: göklerle yeryüzü arasındaki sınırı bulanıklaştırmak, kahramanları birer ilaha veya yarı-ilaha dönüştürmek. Yahudilik tarihinin ilk dönemlerinin en hayranlık uyandırıcı simaları, kendi görevlerini pek kolay bulmamışlardır. İnançlarını hiçbir zaman kaybetmemişlerdir, ama bazı zamanlarda bu inançları, kırılma noktasına kadar zorlanmıştı. Bunu böylesine saygı uyandırıcı kılan, Tanah'ın ödünsüz dürüstlüğüdür.

Bu büyük insanların yaşadığı psikolojik krizler anlaşılabilir nitelikteydi. Neredeyse yerine getirilmesi olanaksız görevler üstlenmekteydiler. Moşe, kölelik içinde büyümüş bir nesli, özgür ve sorumlu bir halk haline dönüştürmeye çalışıyordu. Eliyau, kralları eleştiren ilk Peygamberlerden biriydi. Yirmeyau halka, dinlemek istemedikleri şeyleri söylemek durumundaydı. Yona, Tanrısal merhametin Yisrael'in düşmanlarına kadar dahi uzandığı ve olumsuz kehanetleri geçersiz kılabileceği gerçeğiyle yüzleşmek zorundaydı. David, ele avuca sığmaz bir kişisel yaşamın yanında, siyasi, askeri ve manevi zorluklarla boğuşmak durumundaydı.

Bize onların ruhsal çatışmalarından bahsetmekle, Tanah, müthiş gerektirmeleri olan bir mesaj iletmektedir. Yalıtılmış, yalnız ve derin ümitsizlik hallerindeyken, bu şahsiyetler, "derinliklerden" Tanrı'ya haykırmışlar ve Tanrı onlara cevap vermişti. Hayatlarını daha kolay hale getirmiş değildi. Ama yalnız olmadıklarını hissetmelerine yardım etmeye gelince, bunu yapmıştı.

Yalnızlıklarının ta kendisi onları Tanrı'ya emsalsiz bir yakınlık durumuna getirmiştir. *Peraşa*mızda, bir sonraki bölümde, Miryam ve Aaron'un kabahatlerine karşı Moşe'nin onurunu Bizzat Tanrı savunmuştur. Ölmeyi istedikten sonra Eliyau, Horev Dağı'nda "ince, sakin bir sesle" Tanrı'yla karşılaşmıştır. Yirmeyau peygamberliğe devam etme kuvvetini kendinde bulmuş ve Yona'ya, Bizzat Tanrı tarafından bir şefkat dersi verilmiştir. Çağdaşlarından ayrıyken, Tanrı ile birleşmişlerdir. Yalnızlığın derin maneviyatını keşfetmişlerdir.

---

[1] İgerot aRaaya 1, 128.
[2] Joseph Dov Soloveitchik, *The Lonely Man of Faith*, Doubleday, 1992, 3.

Bu sözleri, dünyanın çoğunluğunun koronavirüs salgını nedeniyle neredeyse tamamen karantina altında olduğu bir zamanda yazıyorum. İnsanlar bir araya gelememektedir. Çocuklar okula gidememektedir. Düğünler, bar ve bat mitsvalar ve cenazeler, normalde bu törenlere katılan kalabalıklardan yoksun durumdadır. Sinagoglar kapalıdır. Yastaki kişiler Kadiş söyleyememektedir. Daha önce benzeri görülmemiş bir dönemden geçiyoruz.

Birçok kişi kendisini yalnız, endişeli, tecritte, bir yoldaştan yoksun hissetmektedir. Yardım için, Natan Sharansky, KGB'nin bir tutsağı olarak Sovyet Gulag kamplarında yıllar boyu süren yalnızlığına nasıl katlandığını anlattığı bir video yayınladı. Yakın bir zaman önce vefat eden John MaCain de dâhil olmak üzere bu duruma katlanmış olanların anlattıkları düzinelerce tanıklıktan, hücre hapsinin en dehşet verici ceza olduğu anlaşılmaktadır. Tora'da "iyi değil" ifadesinin geçtiği ilk yer "İnsanın yalnız olması iyi değil" (Bereşit 2:18) cümlesidir.

Ancak sıkıntılı durumların kullanışlı bir yanı olduğu gibi, yalnızlıkta da avuntu mevcuttur. Kendimizi yalnız hissettiğimiz zaman, bu konuda yalnız değilizdir, çünkü insan ruhunun büyük kahramanları da bazı zamanlarda kendilerini böyle hissetmişlerdir – Moşe, David, Eliyau ve Yona. Keza Rav Kook ve Rabi Soloveitchik gibi yakın dönem ustaları da aynı şekilde. Onların Tanrı'yla daha derin bir ilişki geliştirmelerini sağlayan, tam da bu yalnızlıkları olmuştur. Derinliklere daldıkça zirvelere ulaşmışlardır. Ruhun sessizliğinde Tanrı'yla karşılaşmışlar ve kendilerini kucaklanmış hissetmişlerdir.

Bu yazdıklarımın amacı koronavirüs salgınının şokunu ve sonuçlarını önemsizleştirmek değil. Ama yine de, Tanah döneminden daha yakın çağlara kadar, yalıtılmışlıklarını derin bir şekilde hissetmiş, ama Tanrı'ya uzanmış ve Tanrı'yı da kendilerine uzanırken bulmuş olan birçok kişinin cesaretinden bir şeyler öğrenebiliriz.

Yalıtılmışlığın, kendi içinde, manevi olanaklar içerdiğine inanıyorum. Onu, maneviyatımızı derinleştirmek için kullanabiliriz. Teilim kitabını okuyabilir, dünyanın ezelden beri tanıdığı en muhteşem dini şiirlerle aramızda tekrar bir ilgi kurabiliriz. Kalpten, daha derin bir şekilde dua edebiliriz. Ve ümitsizlik anları yaşamış, ama Tanrı ile olan yoğun buluşmaları yoluyla o anlardan inançları daha da kuvvetlenmiş bir halde çıkmış olan Moşe ve diğerlerinin hikâyelerinde teselli bulabiliriz. Kendimizi en yalnız hissettiğimiz anlarda keşfederiz aslında yalnız olmadığımızı; "çünkü Sen yanımdasın."

Şabat Şalom

Rabbi Sacks'ın diğer makaleleri için lütfen **www.rabbisacks.org** sitesini ziyaret edin.

@rabbisacks

© Rabbi Sacks Tüm hakları saklıdır.

Rabbi Sacks'ın Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir.